

شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر

شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر

بی آبرویی گناهکار

س ۱. اگر امر به معروف و نهی از منکر مستلزم بی آبرویی کسی که واجب را ترک کرده و یا فعل حرام را به جا آورده باشد، و موجب کاسته شدن احترام او در برابر مردم گردد، چه حکمی دارد؟

ج. اگر در امر به معروف و نهی از منکر، شرایط و آداب آن رعایت شود و از حدود آن تجاوز نشود، اشکال ندارد.

امر به معروف و نهی از منکر زبانی

س ۲. بنا بر این که وظیفه مردم در امر به معروف و نهی از منکر در نظام جمهوری اسلامی، اکتفا به امر به معروف و نهی از منکر زبانی است، و مراتب دیگر آن بر عهده مسئولین است، آیا این نظریه، حکم از طرف دولت است یا فتوا؟

ج. فتوای فقهی است.

امر به معروف و نهی از منکر عملی

س ۳. آیا در مواردی که راه جلوگیری از وقوع منکر منحصر به ایجاد مانع بین فعل حرام و فاعل آن، و آن هم متوقف بر کتک زدن وی یا زندانی کردن و سخت گرفتن بر او و یا تصرف در اموال وی هرچند با تلف کردن آن باشد، می توان بدون کسب اجازه از حاکم، اقدام به آن از باب نهی از منکر نمود؟

ج. این موضوع حالات و موارد مختلفی دارد، به طور کلی مراتب امر به معروف و نهی از منکر، اگر متوقف بر تصرف در نفس یا مال کسی که فعل حرام را به جا آورده نباشد، احتیاج به کسب اجازه از کسی ندارد، بلکه این مقدار بر همه مکلفین واجب است. ولی مواردی که امر به معروف و نهی از منکر متوقف بر چیزی بیشتر از امر و نهی زبانی باشد، اگر در سرزمینی باشد که دارای نظام و حکومت اسلامی است و به این فریضه اسلامی اهمیت داده می شود، احتیاج به اذن حاکم و مسئولین ذیربط و پلیس محلی و دادگاه های صالح دارد.

مراتب بالای امر به معروف و نهی از منکر

س ۴. اگر نهی از منکر در امور بسیار مهم مانند حفظ نفس محترمه، متوقف بر کتک زدن که منجر به زخمی شدن مهاجم و احیاناً قتل او باشد، آیا در این موارد هم اذن حاکم شرط است؟

ج. اگر حفظ نفس محترمه و جلوگیری از وقوع قتل، مستلزم دخالت فوری و مستقیم باشد، جایز

بلکه شرعاً از باب وجوب حفظ جان نفس محترمه واجب است؛ و از جهت ثبوتی متوقف بر کسب اجازه از حاکم و یا وجود امر به آن نیست، مگر آن که دفاع از نفس محترمه متوقف بر قتل مهاجم باشد، که صورت های متعددی دارد، که احکام آن ها هم ممکن است متفاوت باشد.

شرائط امر به معروف و نهی از منکر

س ۵. کسی که می خواهد شخصی را امر به معروف و نهی از منکر نماید، آیا باید قدرت بر آن را داشته باشد؟ در چه زمانی امر به معروف و نهی از منکر بر او واجب می شود؟

ج. امر به معروف و نهی کننده از منکر باید عالم به معروف و منکر باشد، و همچنین بداند که فاعل منکر عمداً و بدون عذر شرعی مرتکب آن می شود، و زمانی اقدام به امر و نهی واجب می شود که احتمال تأثیر امر به معروف و نهی از منکر در مورد آن شخص داده شود، و ضرری برای خود او نداشته باشد، و در این مورد باید تناسب بین ضرر احتمالی و اهمیت معروفی را که به آن امر می نماید یا منکری که از آن نهی می کند، ملاحظه نماید. در غیر این صورت، امر به معروف و نهی از منکر بر او واجب نیست.

امر به معروف نسبت به بستگان

س ۶. اگر یکی از اقوام انسان مبادرت به ارتکاب معصیت کند و نسبت به آن لایالی باشد، تکلیف ما نسبت به رابطه با او چیست؟

ج. اگر احتمال بدهید که ترک معاشرت با او موقتاً موجب خودداری او از ارتکاب معصیت می شود، به عنوان امر به معروف و نهی از منکر واجب است، و در غیر این صورت، قطع رحم جایز نیست.

ترک امر به معروف و نهی از منکر بر اثر ترس از اخراج از کار

س ۷. آیا ترک امر به معروف و نهی از منکر بر اثر ترس از اخراج از کار، جایز است؟ مثلاً با این که می بیند مسئول یکی از مراکز آموزشی که با طبقه جوان در دانشگاه ارتباط دارد، مرتکب اعمال خلاف شرع می شود و یا زمینه ارتکاب گناه در آن مکان را فراهم می آورد. اگر او را نهی از منکر نماید ترس آن دارد که از طرف مسئول مقدمات اخراج او از کار فراهم شود.

ج. به طور کلی اگر خوف دارد که در صورت اقدام به امر به معروف و نهی از منکر ضرر قابل توجهی متوجه خود او شود، انجام آن واجب نیست.

وظیفه افراد مجرد، نسبت به امر به معروف و نهی از منکر

س ۸. اگر در بعضی از محیط های دانشگاهی، معروف ترک شود، و معصیت رواج پیدا کند، و شرایط امر به معروف و نهی از منکر هم وجود داشته باشد، و امر کننده به معروف و نهی کننده از منکر شخصی مجرد باشد، که هنوز ازدواج نکرده است، آیا به خاطر مجرد بودن، امر به معروف و نهی از منکر از او ساقط می شود یا خیر؟

ج. اگر موضوع و شرایط امر به معروف و نهی از منکر محقق باشد، تکلیف شرعی و وظیفه واجب

اجتماعی و انسانی همه مکلفین است، و حالت های مختلف مکلف مانند مجرّد یا متأهل بودن در آن تاثیر ندارد، و به صرف این که مکلف مجرد است، تکلیف از او ساقط نمی شود.

امر به معروف و نهی از منکر نسبت به قدرتمندان

س ۹. اگر شخصی دارای نفوذ و موقعیت اجتماعی خاصی باشد که اگر بخواهد می تواند بر معترضین به خود ضرر وارد سازد، و شواهدی هم دلالت کند بر این که وی مرتکب گناه و کارهای خلاف و دروغویی می شود، با این وضع، آیا جایز است امر به معروف و نهی از منکر را در مورد او ترک کنیم؛ یا این که با وجود ترس از ضرر رساندن او، واجب است او را امر به معروف و نهی از منکر کنیم؟

ج. اگر ترس از ضرر، منشأ عقلایی داشته باشد، مبادرت به امر به معروف و نهی از منکر واجب نیست، بلکه تکلیف از شما ساقط می شود. ولی سزاوار نیست کسی به مجرد ملاحظه مقام کسی که واجب را ترک کرده و یا مرتکب فعل حرام شده و یا به مجرد احتمال وارد شدن ضرر کمی از طرف او، تذکر و موعظه به برادر مؤمن خود را ترک کند.

بدبینی گناهکار نسبت به اسلام با امر به معروف و نهی از منکر

س ۱۰. گاهی در اثنای امر به معروف و نهی از منکر مواردی پیش می آید که شخص گناهکار بر اثر عدم آگاهی از واجبات و احکام اسلامی، با نهی از منکر، نسبت به اسلام بدبین می شود، و اگر هم او را به حال خود رها کنیم، زمینه ی فساد و ارتکاب گناه توسط دیگران را فراهم می کند، تکلیف ما در این موارد چیست؟

ج. امر به معروف و نهی از منکر با رعایت شرایط آن یک تکلیف شرعی عمومی برای حفظ احکام اسلام و سلامت جامعه است، و مجرد توهّم این که موجب بدبینی فاعل منکر یا بعضی از مردم نسبت به اسلام می گردد، باعث نمی شود که این وظیفه ی بسیار مهم ترک شود.

کوتاهی مأموران دولتی در امر به معروف و نهی از منکر

س ۱۱. اگر مأمورانی که از طرف دولت وظیفه ی جلوگیری از فساد را بر عهده دارند، در انجام وظیفه ی خود کوتاهی کنند، آیا خود مردم می توانند اقدام به این کار کنند؟

ج. دخالت اشخاص دیگر در اموری که از وظائف نیروهای امنیتی و قضایی محسوب می شود، جایز نیست؛ ولی مبادرت مردم به امر به معروف و نهی از منکر با رعایت حدود و شرایط آن، اشکال ندارد.

وظیفه ی عموم مردم، امر به معروف و نهی از منکر زبانی

س ۱۲. آیا وظیفه ی افراد در امر به معروف و نهی از منکر این است که فقط به امر به معروف و نهی از منکر زبانی اکتفا کنند؟ و اگر اکتفا به تذکر زبانی واجب باشد، این امر با آن چه در رساله های عملیه به خصوص تحریرالوسیله آمده است، منافات دارد، و اگر مراتب دیگر امر به معروف و نهی از منکر هم برای افراد در موارد لزوم جایز باشد، آیا در صورت نیاز می توان همه ی مراتب مذکور در تحریرالوسیله را انجام داد؟

ج. با توجه به این که در زمان حاکمیت و اقتدار حکومت اسلامی می توان مراتب دیگر امر به معروف و نهی از منکر را که بعد از مرحله امر و نهی زبانی هستند، به نیروهای امنیتی داخلی (

پلیس) و قوه قضائیه واگذار کرد، به خصوص در مواردی که برای جلوگیری از ارتکاب معصیت چاره ای جز اعمال قدرت از طریق تصرف در اموال کسی که فعل حرام انجام می دهد یا تعزیر و حبس او و مانند آن نیست، در چنین زمانی با حاکمیت و اقتدار چنین حکومت اسلامی، واجب است مکلفین در امر به معروف و نهی از منکر، به امر و نهی زبانی اکتفا کنند؛ و در صورت نیاز به توسل به زور، موضوع را به مسئولین ذی ربط در نیروی انتظامی و قوه قضائیه ارجاع دهند؛ و این منافاتی با فتاوی امام راحل (قدس سره) در این رابطه ندارد. ولی در زمان و مکانی که حاکمیت و اقتدار با حکومت اسلامی نیست، بر مکلفین واجب است که در صورت وجود شرایط، جمیع مراتب امر به معروف و نهی از منکر را با رعایت ترتیب آن ها تا تحقق غرض انجام دهند.

رانندگان و استفاده از موسیقی

س ۱۳. بعضی از رانندگان از نوارهای موسیقی غنا و حرام استفاده می کنند، و علی رغم نصیحت ها و راهنمایی ها آن را خاموش نمی کنند، خواهشمندیم نحوه برخورد مناسب با این موارد و این افراد را بیان فرمایید، آیا برخورد شدید با آنان جایز است یا خیر؟

ج. با تحقق شرایط نهی از منکر، بر شما بیشتر از نهی زبانی از منکر واجب نیست، و در صورتی که مؤثر واقع نشود، واجب است که از گوش دادن به غنا و موسیقی حرام اجتناب کنید؛ و اگر به طور غیر ارادی صدای موسیقی حرام و غنا به گوش شما برسد، چیزی بر شما نیست.

گوش کردن موسیقی توسط بیمار و برخورد پرستار با او

س ۱۴. من در یکی از بیمارستان ها به کار مقدس پرستاری مشغولم، گاهی در بعضی از قسمت های محل کارم ملاحظه می کنم که تعدادی از بیماران به نوارهای موسیقی مبتذل و حرام گوش می دهند، من آنان را نصیحت می کنم که این کار را نکنند، و بعد از نصیحت مجدد آنان، چنانچه بی اثر باشد، نوار را از ضبط صوت بیرون آورده و پس از پاک کردن، آن را به آنان بر می گردانم، آیا این گونه برخورد جایز است یا خیر؟

ج. محو محتویات باطل برای جلوگیری از استفاده ی حرام از نوار، جایز است؛ ولی این کار منوط به اجازه ی مالک یا حاکم شرع است.

صدای موسیقی از منازل همسایگان

س ۱۵. از بعضی منازل صدای موسیقی شنیده می شود که معلوم نیست جایز است یا خیر، و گاهی صدای آن بلند است به طوری که باعث اذیت و آزار مؤمنین می شود، وظیفه ی ما در برابر آن چیست؟

ج. تعرض به داخل خانه های مردم جایز نیست؛ و امر به معروف و نهی از منکر متوقف بر تشخیص موضوع و تحقق شرایط آن است.

امر و نهی زنان بدحجاب

س ۱۶. امر و نهی زنانی که حجاب کامل ندارند، چه حکمی دارد؟ و در صورتی که انسان هنگام نهی زبانی از تحریک شهوت خود بترسد، چه حکمی دارد؟

ج. نهی از منکر متوقف بر نگاه با ریبه به زن نامحرم نیست ؛ و بر هر مکلفی واجب است که از حرام اجتناب کند، به خصوص زمانی که مبادرت به انجام فریضه نهی از منکر می کند.